

קונטרס

בנין יעקב

שבת שקלים

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעורך הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספרים

תוכן הענינים

שבת שקלים

במה יתרצה אשכול הכופר - ההתקרבות להשי"ת ע"י מחצית השקל .....ג
ושקל אשא בבית נכון ונישא - לעתיד נעבוד את ה' בבחינת שקל שלם .....יד

טבת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי - חנוכה - שובבי"ם - פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר - שבועות - בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית - שמות

שבת שקלים

במה יתרצה אשכול הכופר
ההתקרבות להשי"ת ע"י מחצית השקל

באחד באדר משמיעין על השקלים

מצוות עשה מן התורה על כל אדם מישראל בכל שנה ושנה, להרים מחצית השקל בשקל הקודש ולתרמו לבית המקדש, הממון שהתקבץ מכל ישראל משמש היה לצורך לקיחת קרבנות הציבור, דהיינו עולות התמיד והמוספים, הנסכים, המנחות והקטורת וכיוצא בזה.

והיות שבראש חודש ניסן כבר היו צריכים אלו השקלים להיות בבית המקדש, על כן התחילו להשמיע ולעורר על כך כבר באחד באדר, למען יזכרו העם לשקול את שקליהם מבעוד מועד, וזהו מה שאמרו חכמינו ז"ל במתניתין (שקלים פרק א משנה א) "באחד באדר משמיעין על השקלים".

עקב כך קבעו חכמינו ז"ל (מגילה כט.), שבשבת שקודם ראש חודש אדר יהו קורין בתורה את הפרשה של שקלים, למען הזכיר את העם ולהשמיע להם על השקלים, ואפילו שחרכה בית מקדשנו ואין לנו קרבנות וגם לא נוהגת המצווה של מחצית השקל, מכל מקום עדיין קוראים אנו בתורה את פרשת שקלים במועדה - בשבת שלפני חודש אדר, ועל ידי הקריאה עולה לנו הדבר כאילו קיימנו את המצווה להלכה ולמעשה, על דרך הכתוב (הושע יד, ג) "ונשלמה פרים שפתינו".

שמע משה והרתיע לאהוריו

הפרשה של שקלים בפרשת כי תשא נאמרה, שם ציוותה אותנו התורה הקדושה על המצווה של מחצית השקל, וכה נאמר שם (שמות ל, יג): "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש וגו' תרומה לה". ומפרש רש"י על אתר על פי דברי המדרש (במדבר רבה יב, ג) וזה לשונו: "זה יתנו - הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואומר לו כזה יתנו".

הרבה התייגעו בספרים הקדושים להבין פשר הדבר של מאמר זה, וכי לא ידע משה רבינו כיצד נראית מטבע של מחצית השקל עד שהקב"ה בכבודו ובעצמו היה צריך להראות לו. ועוד הקשו בתוספות (מנחות מב. ד"ה זאת), דהנה הגמרא במנחות (כט.) מונה שלושה דברים שהיה משה מתקשה בהם עד שהיה צריך הקב"ה להראות לו אותם בכדי להבינם, אבל העניין של מחצית השקל לא הוזכר שם כלל וכלל, וכך איתא שם: "תנא דבי רבי ישמעאל, שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן, מגורה וראש חודש ושרצים", ואם אמרינן שגם מחצית השקל הראה לו הקב"ה מדוע לא נזכר שם [א].

עוד יש להבין את דברי המדרש (תנחומא כי תשא פרק ג) על פרשה זו של שקלים, וזה לשון המדרש: "אמר משה לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה, חייך, כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן, מנין, ממה שקראו בענין 'וידבר ה' אל משה לאמר כי תשא את ראש'".

וקצת קשים הדברים להולמם, במה הפים הקב"ה את דעתו של משה באמור לו כי בכל שנה ושנה שקורין ישראל פרשה זו לפני כאילו אתה זוקף את

(א) יצוין, כי בזוהר הק' כן מצאנו שנמנה מחצית השקל בין שלשת הדברים שהתקשה בהם משה, וכן איתא שם (זוהר ח"ב קטז): קם תנא חדא ואמר, הדא הוא דכתיב ועשית

ראשם, מאי שנא פרישה זו של שקלים יותר משאר פרישות שבתורה, ומדוע רק כשיקראו הפרישה של שקלים יהיה זוקף את ראשן.

מתקשה היה משה בפנימיות העניין

אפם כי יתבארו הדברים על פי דברי בעל 'צרור המור' (שמות ל, יג), שם כתב ליישב (לפי דברי המדרש) מדוע לא החשיבה הגמרא את מחצית השקל בין שאר דברים שהיה משה מתקשה בהם. ואומר שחילוק גדול היה בין הקושי של מחצית השקל לבין שאר הדברים שהיה משה מתקשה בהם.

כי עצם צורת המנורה הייתה דבר שקשה להבין מפי השמועה בלבד, שהלא מורכבת הייתה המנורה מכמה מיני פרטים שונים, כגון כפתוריה פרחיה וגביעיה, ואילו לא היה משה רבינו רואה זאת במראה, לא היה יודע כיצד לעשותה, וכן הם גם ההלכות של קידוש החודש ודיני שרצים שיש בהם הרבה פרטים הקשים להבנה אילולא יראו אותם במוחש.

לעומת זאת, במחצית השקל לא היה שום קושי להבין מהו מחצית השקל, הן כל בר כי רב חד יומא יודע מהו מטבע של מחצית השקל, ועל כן לא מנתה הגמרא את מצווה זו בין הדברים שהיה משה מתקשה בהם, כי כאן לא היה הקושי בהבנת פרטי ודיני המצווה, אלא בדבר אחר נתקשה בו.

מתקשה היה משה רבינו להבין את פנימיות העניין של מצווה זו, שהרי כל מהותו של מחצית השקל בא לכפרה על נפשות בני ישראל ולטהרם מעוונותיהם (כדאיתא בירושלמי שקלים ט:), וכן הוא גם ממשמעות הכתוב (שמות ל, טו-יג), "ונתנו איש כופר נפשו לה", העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם".

מנורת, ועשית שלחן, והכי בכולא, וראה ועשה, ומכולא לא אתקשי לך למעבד אלא תלת מלין דרשימין באתון דשמך, מנורה שקלים החדש, אמאי אתקשי לך.

על דבר זה היה משה רבינו מתמה ביותר, הכיצד זה יבוא המטבע של מחצית השקל ויכפר על עוונותיהם, איזה ערך יש למטבע הקטן של מחצית השקל לעומת ריבוי וגודל העבירות שחטאו ישראל ופגמו בהם, הלא אין בידינו לשער את גודל הפגם שנעשה בעליונים על ידי אלו החטאים, ואילו חפץ היה האדם לשוב באמת בתשובה על חטאיו ולזכות לכפרת פשע, היה מוטל עליו להביא הון גדול ועצום עד כמה שידו מגעת, שהרי "וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו" (איוב ב, ד), וכיצד זה יתכפרו אלו העוונות והפשעים במטבע קטן של מחצית השקל, ולא עוד אלא אפילו אם ירצה להרבות על המחצית אף הוא איננו יכול, דהא כתיב (שמות ל, טו) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט".

איני מבקש לפי כוחי אלא לפי כוחך

על כן, בכדי ליישב תמיהה זו, נמל הקב"ה כמין מטבע של איש מתחת כסא הכבוד והראה למשה ואמר לו "זה יתנו - כזה יתנו", ופירש על כך רבינו ה'טורי זהב' (דברי דוד, שמות ל, יג), שנתכוון הקב"ה ליישב את תמיהתו של משה רבינו ע"ה, לבל יתפלא כיצד יכול לבוא מטבע קטן של מתכות ולכפר על העוונות והפשעים שכבדו מנשוא.

לבן הראה לו הקב"ה מטבע של איש מתחת כסא הכבוד, וכאומר לו, אל תתבונן במטבע שהם שוקלים בידם, אלא הבט נא וראה את המטבע של איש הנשקל בשמי השמים כפועל יוצא ממעשיהם בתחתונים, והראה לו הקב"ה על המטבע של איש ואמר לו "זה יתנו - כזה יתנו", דהיינו מטבע כזה של איש שאני מראה אותך ממש כזה שוקלים ישראל.

בדבר זה גילה הקב"ה למשה רבינו והורה לו את דרך התשובה לרבים, דהנה, כאשר יעבור רוח טהרה על האיש הישראלי ויתעורר בקרבו לשוב בתשובה על חטאותיו, הרי מיד כשיתחיל להתבונן מה היה עמו ומה אלו העוונות והפשעים שחטא בהם כל הימים, עלול הוא מיד להגיע לידי שברון לב ורפיון ידיים, בחשבו לעצמו הכיצד זה אוכל אני הקטן בכוחותי הדלים לשוב בתשובה ולכפר על כל העבירות שפשעתי בהם ואשר כבדו למעלה ראש, הלא אפילו אם הייתי מבלה

את כל ימי ושנותי בשק ואפר עדיין לא יעלה בידי לתקן ולו באפס מה על כל אשר פגמתי.

בנגד מחשבה זו דברה תורה ואמרה (שמות ל, יג), "מחצית השקל תרומה לה", כאשר האדם עושה פעולה כלשהוא למען כבוד שמו יתברך, ואפילו הוא פעוט ביותר ושלא בשלמות, אבל היות והאדם עשה דבר זה בשביל 'תרומה לה', אין הקב"ה מחשיב מעשה זה לפי ערך עושהו, אלא שמה הקב"ה ומתקלם בדבר זה ומחשיבו ומגדילו כדבר חשוב ונשגב וכמטבע של אש, ועולה פעולה קטנה זאת לרצון לפניו יתברך שמו.

נמצא שאין הקב"ה תובע מאתנו לעשות למענו דברים שהם למעלה מכוחותינו, אלא אך זאת הוא חפץ ומבקש מאתנו, שנשוב ונתקרב אליו ולו באפס מה, והשי"ת שמכיר את מצבנו הנחות ואת מחשבות לבנו לוקח את מעשה זה ומשתעשע בו כמו היה דבר יקר וחשוב, וכך זוכים אנו לתקן את מעשינו ונפשותינו.

וזהו הענין שציוותה התורה ואמרה (שמות ל, טו), "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל", כי אנו אין אנו יודעים להעריך כראוי מעשי מי חשובים ורצויים יותר בשמים, כי יתכן שמעשהו הקטן של העני במעשים חשוב למעלה יותר ממי שהוא עשיר, כי רק הקב"ה רואה ללבב ויודע עד כמה בקושי הגיע מעשה קטן זה לאדם, ולא כפי שאנו מודדים בעיני בשר כך מודדים בעולם העליון, אלא עיקר העיקרים הוא, שאנו נעשה מצדנו אפילו פעולה כלשהוא למען נשוב אליו יתברך, והקב"ה כבר יטול מעשה זה וינטלו וינשאו וירוממו.

מערתה יובן לך היטב דברי הפייטן בשבת שקלים שכתב כדברים האלו: "בְּשִׁמְעוּ אִמֵּר וְנָתַנוּ אִישׁ כּוֹפֵר, פֶּן בְּמָה יִתְרַצֶּה אֲשַׁכּוּל הַכּוֹפֵר, יֵצִיר מֵה יִתֵּן פְּדִיּוֹן נַפְשׁוֹ, וְיִמְצָא חֲנִינָה פְּנֵי שָׁם נַפְשׁוֹ, קְדוֹשׁ כְּחַפֵּץ לְהַצְדִּיק עִם זֶה, כְּמִין מִטְבַּע אֵשׁ הִרְאָהוּ בְּמַחְזָה". והוא ממש כדרך שאמרנו, שכאשר שמע משה רבינו את הציווי ליתן מחצית השקל עבור כופר נפש, היה משה מתפלא כיצד יוכל האדם לתת פדיון עבור נפשו, לכן ענה לו הקב"ה, כי מרוב חיבתו ורצונו להוציא ולזכות את דין בניו לצדק, על כן נטל הוא את שקליהם הפשוטים ועושה מהם מטבעות

קדושות ונשגבות של אש שאין לנו כל השגה והבנה בגודל מעלתם, ועל ידי זה זוכים אנו לסליחה מחילה וכפרה[כ].

בכל שנה זוקף משה את ראש ישראל

בעת ירווח לנו כהוגן גם דברי המדרש המובאים לעיל, שאמר הקב"ה למושה רבינו "כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשך".

(ב) ועולים הדברים בקנה אחד עם דברי המדרש (במדבר רבה - יב, ג), וזה לשון המדרש: א"ר יהודה בר סימון בשם ר' יוחנן, ג' דברים שמע משה מן הקב"ה והרתיע לאחוריו, כיון שאמר לו ונתנו איש כופר נפשו, אמר משה, מי יוכל ליתן כופר נפשו, (איוב ב, ד) 'עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו', ועדיין אינו מגיע, שנאמר (תהלים מט, ח) 'אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלקים כפרו ויקר פדיון נפשם', אמר לו הקב"ה, איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן - 'זה יתנו', א"ר מאיר, נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למושה 'זה יתנו' - כזה יתנו.

וכן בשעה שאמר לו הקב"ה 'צו את בני ישראל את קרבני לחמי לאשי', אמר משה, מי יוכל להספיק לו קרבנות, אם אנו מקריבין לפניו כל חיתו שדי ועורכין כל עצי לבנון אינו מספיק לו, שנאמר (ישעיה מ) 'ולבנון אין די בער וחיתו אין די עולה', אמר לו הקב"ה, איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן, 'ואמרת להם זה האשה וגו'', ולא שניהם בבת אחת, אלא 'את הכבש אחד תעשה בבקר וגו'.

וכן בשעה שאמר לו הקב"ה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', אמר משה, מי יוכל לעשות לו מקדש שישרה בתוכו, (מ"א ח) הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וגו', ואומר (ירמיה גג) 'הלא את השמים ואת הארץ אני מלא וגו'', ואומר (ישעיה סו) 'השמים כסאי והארץ הדום רגלי וגו'', אמר הקב"ה, איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן, כשאני מבקש כל העולם כולו אינו יכול להחזיק כבודי ולא שמש אחד משלי, אלא אני איני מבקש מידך אלא עשרים בדרום ועשרים בצפון ושמונה במערב, לכך משה אמר 'יושב בסתר עליון, הקב"ה שהוא יושב בסתרו של עולם הוא רואה את הכל ואינו נראה הוא נתאוה ללון בצילנו.

ומדוע דווקא בפרשה זו של שקלים נוקפת ראשן של ישראל יותר משאר פרשיות שבתורה, אלא היות ובפרשה זו נתוודע למשה רבינו ואף גילה לישראל פנימיות העניין של מחצית השקל שיש בו דרך תשובה לרבים, כי עד עתה דימו ישראל בנפשם שאין דרך לתקן על החטאים שגברו למעלה ראש, ואילו על ידי הציווי של מחצית השקל נתגלה להם כי הקב"ה נוטל את פעולותיהם הפשוטים ומתקנם ומצרפם להיות למטבע של אש וכך יש בידם לתקן את נפשותיהם.

לבן דווקא במצווה זו נוקפת קומתן של ישראל, כי מעתה נודע להם כי תקווה טובה יש לאחריתם, נמצא שבכל שנה ושנה שקוראים בפרשה זו של שקלים, עומד משה וזוקף את ראשם של ישראל ומגלה להם מהות ועניין הפנימי של מחצית השקל, שהוא סוד ההתקרבות של ישראל אל אביהם שבשמים[ג].

ובצדק הגה ערך כי תשא

בנתיב זה נוכל להעמיס את הדברים האלה בדברי הפייטן במוסף של שבת שקלים, "אור פְּנִיךָ עָלֵינוּ אֲדוֹן נְשָׂא, וְשָׁקֶל אִשָּׂא בְּבֵית נְכוֹן וְנִשְׂא, וּבְצַדֵּק

(ג) ראה עוד ב'שפתי צדיקים' (פרשת כי תשא) שם כתב: וזהו סוד מחצית השקל בשקל הקודש, ר"ל שישאל הם בבחינת מחצית השקל, ועל ידי השכינה הקדושה הקשור עמם נעשה שקל שלם, לפי שעושים יחוד הקדוש על ידי נשיאות הראש שהם מנשאים ראשם לאבינו שבשמים ונעשים שיעור קומה שלימה כנ"ל.

ובדומה לזה ראה גם ב'שם משמואל' - הגדה של פסח (סדר ליל פסח), וזה לשונו: יחזן, הנה אמרו ז"ל לחם עוני מה דרכו של עני בפרוסה, פירוש שעני הוא חסר ומצפה להשלמה, והש"י שדרכו להשתמש בכלים שבורים הוא שומע אל אביונים ושומר ומצפה להשלימו אחר כלות ימי המיורק, וזה כלל בכל מי שנושא עינו להשמים ומבקש השלמה מהש"י, וכך היו ישראל במצרים שלא הי' להם שום דרך להצלה עפ"י דרך הטבע והי' עיניהם תלויות רק לשמים, ועד"ז אנו מרמזים בפרוסת המצה שאנו בעצמנו חסרים ועינינו תלויות רק אל ה' אלקינו עד שיחננו וישלים את חסרוננו, וכעין שאיתא בספד"ק בטעם מחצית השקל שמרמזין שאנו חסרים ומצפים להשלמה מהש"י, וכמו שראיתי בדבריהם ז"ל בטעם סנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה והוא חצי העיגול למען שהש"י ישלים.

הָגָה עֶרֶךְ פִּי תִשָּׂא". ויתפרש כמין חומר, דהנה אנו עם בני ישראל מייחלים עינינו ומפילים תחינתנו מלפני הקב"ה, שיחוס עלינו ועל נשמותינו שהתרחקו ממקור החיים ומשורש הקדושה, ומבקשים אנו 'אור פניך עלינו ארון נשא', שישוב וירחמנו ויאר פניו אתנו סלה.

אך כיצד נוכל לזכות לכך, על ידי 'ושקל אשא בבית נכון ונישא', שאנו נשקול את מחצית השקל בהאי עלמא, ואילו הקב"ה ישקול מטבע חשוב של אש כנגד המטבע הקן והרל שלנו, עד כי יחדיו יהיו תמים בשלמות כמו שקל שלם ולא רק כמחצית, ובאופן הזה יתמצו מעשינו לפני ארון כל ויקרב אותנו אליו[ד].

אכן, באיזה זכות מעיזים אנו לבקש כן מאתו יתברך, אין זאת אלא מחמת 'ובצדק הגה ערך כי תשא', שזה עתה הגינו וקראנו בדת תורה תמימה את פרשת כי תשא - הפרשה של מחצית השקל שבו גילה הקב"ה למשה העבד הנאמן את דרך התשובה לרבים, דהיינו על ידי שנעשה מצדנו איזה מעשה למען שמו יתברך ישלימה ויצרפה הקב"ה למעשה יקר וחשוב וכמטבע של אש החצובה מתחת כסא הכבוד, ועל ידי זה יתרצה לקבל את תשובתנו לרחמים ולרצון וזוכים אנו למאור פנים ולקרבת אלוקים לי טוב.

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

ובעוד אנפין אמרנו לפרש את הכוונה הפנימית של מחצית השקל והמטבע של אש שהראה הקב"ה למשה רבינו, וזאת על פי דבריו של הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע בהגדה של פסח (מנחם ציון - דרושי הגדה - ד"ה ורחין).

(ד) על פי זה ארווחנא גם מדוע נקט הפייטן בלשון "ושקל אשא", שהלא המצווה הוא רק במחצית ולא בשקל שלם, והיה צריך לומר 'ומחצית השקל אשא', אבל לפי דברינו שבמחצית השקל שאנו נותנים שוקל הקב"ה כנגד זה מטבע של אש, אתי שפיר, כי המחצית שלנו יחד עם המטבע של אש נעשין כמו שקל שלם ותמים.

שם כתב לבאר את העניין שעושים יחזן ליל הסדר, שנוטלים את המצה האמצעית ושוברים אותה לב' חלקים, כשהחלק האחד מצניעים לאפיקומן והשני משיכים אל בין המצות, ואמר הרה"ק מרימנוב שבא הדבר לרמוז על ברית האהבה הכרותה בין ישראל לאביהם שבשמים, ועל ההתחייבות שלנו כלפי הקב"ה לילך בדרכיו.

למה הדבר דומה, לשני ידידים הצמודים בקירות לבם באהבת נפש האחד לחברו, והנה כשהגיע העת שהיה אחד מהם צריך להפליג למרחק, היו חוששים שמא תיכבה אש האהבה שביניהם, על כן החליטו לעשות בתחבולה, נמלו מבעת שהייתה להם ושברו אותה לב' חצאין, כל אחד נמל חצי אחד של המבעת, וכך לא ישכחו האחד את חברו, כי כל אימת שיראה אחד מהם את מחצית המבעת שבידו ייזכר מיד במחציתה השנייה שברשות חברו, ובאופן הזה לא ישכחו לעולם לא זה מזה ולא זה מזה ותוקד אש האהבה ביניהם עד עולם.

על דרך זה נוכל להוסיף ולומר, כי גם עניינו של מחצית השקל הוא בכדי לכרות ברית אהבה בינינו לבין אבינו שבשמים, ואפילו שגלו ישראל מעל שולחן אביהם והתרחקנו מהשי"ת, מכל מקום על ידי מצווה זו שאנו שוקלים בידינו מטבע של מחצית השקל, וכנגד זה, כביכול, שוקל הקב"ה את המחצית השנייה במטבע של אש, על ידי עולה הזכר ומתלקחת ומתלהטת שוב האהבת קדומים שבין ישראל לדודה, עד כי מים רבים לא יוכלו לכבותה ונהרות לא ישטפוה, ובהתעורר אהבה זו בקרבנו נעשה כל אשר לאל ידינו למען לא תוקד האש לעולם.

וזהו גם מה שאמר הקב"ה למשה רבינו שבכל שנה שיהו ישראל קורין את פרשת שקלים ייחשב כאילו הוא עומד שם וזוקף את ראשם של ישראל, כי על ידי שאנו קורין בתורה את הפרשה של שקלים מעלה עלינו הכתוב כאילו שקלנו את השקלים בפועל ממש, וכדרך הכתוב (הושע יד, ג) "ונשלמה פרים שפתינו", וכאשר שוקלים את מחצית השקל מתעורר האהבה שבינינו לאבינו שבשמים וממילא נוקפים ראשיהם של ישראל.

בכך יתבאר גם מדוע אמר הפייטן "ושקל אשא" ולא אמר 'ומחצית השקל אשא', כי כאשר אנו שוקלים את מחצית השקל שלנו שוקל כנגד זה הקב"ה את

המחצית שלו, וכך מתקטרים ישראל ואביהם בחד קטירא ומתעוררת ברית האהבה ברשפי אש שלהבת י-ה[ה].

איך זאל מיך זעהן מיט דעם אייברשטיין

בהשכילנו כל זאת נוכל אולי להבין באפס מה מטבע לשון פלאיי שהיה שגור על פיו של הרה"ק הרבי ר' פנחס מקוריץ זי"ע, שהיה תמיד משתוקק ומצפה להגיע לקראת אלו השבועות של ד' פרשיות, והיה מתבטא ואומר: "איך וואלט שוין געהרין עם זאל קומין דיא ד' פרשיות, איך זאל מיך זעהן מיט דעם אייברשטיין", [- אני מצפה ביותר שכבר יגיעו הד' פרשיות בכדי שאוכל להתראות עם השי"ת].

ויתכן לפרש בדרך אפשר את כוונת אמרו שבאלו השבועות מתראים עם הקב"ה, היות ועד עתה דמה לנו כי התרחקנו מאת הקב"ה ואין אנו יכולים לעלות

(ה) דברים חוצבי להבות אש כתב ב'שם משמואל' (פרשת משפטים - שקלים תרע"ד), וזה לשונו: וכבר אמרנו שמטבע של אש רומזת לרשפי רשפי אש שלהבתי, והיא אש האהבה שלעולם קיימת בין ישראל לקב"ה, ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ואף שנראה שנתקררה לשעתה אינה אלא כפתיל הנעורת משוח בשמן שיתלהב בקל בהריחו אש. וזה שבמדרש תנחומא (פ' תשא ס"ג) אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשם כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשם וכו'. א"כ הקריאה בפרשה היא הניצוץ שממנו נדלק ומתלהב לב בני ישראל ומתראה המטבע של אש שהיתה טמונה עד הנה, והיא שלשלת ארוכה מימות משרע"ה עד סוף כל הדורות, אלא שבכל שנה ושנה חוזרת ומתחדשת כברית חדשה שהיא חביבה על בעלי. ובה יש ליתן טעם מה שמקדימין וקורין אותה בשבת, ששבת נקראת ברית, וכמו שני אוהבים שכורתין ברית שתהי' האהבה שביניהם קיימת לעולם, ובודאי שהברית איננה צריכה בעוד שהאהבה תקועה בלבם כמאז, אלא שצריכה אפי' כשיתרחקו זה מזה וריחוק מקום גורם שכחת האהבה או ענינים צדדיים הגורמים שכחת האהבה, לזה נצרכת כריתת הברית שלא תשתנה. ייע משבת שיהי' לו קיום:

שוב וליראות לפניו, אבל עתה בשבת שקלים כשנודע לנו כי לא רחוקה היא דרך התשובה מאתנו, ואף גם שעדיין לא ככתה שלהבת האהבה ביננו לבין אבינו שבשמים, ממילא הרי זה כאילו מתראים אנו מחדש עם אבינו שבשמים ומקרוֹב ה' נראה לנו ואהבת עולם אהבתנו.

בן יעזרנו על דבר כבוד שמו יתברך שנזכה להתקרב אל השי"ת ולשוב בתשובה שלימה אליו יתברך, וכמו כן לעורר את האהבה הקדומה שבינינו, עד כי בקרוב ממש נזכה לבניין בית הבחירה בתפארתו, שם נוכל לשקול את שקלינו לא רק על ידי עבודה שבלב אלא גם בפועל ידינו וירצה, וכדברי הפייטן "אור פְּנֵיךָ עֲלֵינוּ אֲדוֹן נֶשְׂאָה, וְשָׁקֶל אִשָּׁא בְּבֵית נְכוּן וְנֶשְׂאָה, וּבְצֶדֶק הִגָּה עֲרֵךְ כִּי תִשָּׂא".

ושקל אשה בבית נכון ונישא לעתיד ועבוד את ה' בכחצית שקל שלם

בפייט של שבת שקלים אנו אומרים, "אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשה בבית נכון ונישא", והנה, רבים כבר ראו כן תמיהו מפני מה נקט הפייטן בלשון "ושקל אשה", הלא על פי האמת היה לו לומר "ומחצית השקל אשה", שהרי המצווה הוא במחצית השקל ולא בשקל שלם.

ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות

ברם, דבר זה יתבאר היטב על פי הידוע מן הספרים הקדושים, שאחד מן הדברים הקשים שבעבודה הוא להגיע לשלמות בעבודת הבורא יתברך שמו, עד שכמעט ואי אפשר להגיע לזה, ואפילו מי שיתייגע על זה בכל כוחו עדיין רחוק הדבר שיגיע לעבודה ברה ותמה בתכלית השלמות.

הסיבה לזה הוא, כי כל זמן ששכינת עוזנו יחד עם בני ישראל שרויים בתוקפה של הגלות המר הזה, ועדיין אין השם שלם ואין הכסא שלם, הרי שקיימים בעולם כל מיני קליפות ממאות ומסאבין דרחיקין המתנגדים בכל תוקף לכל דבר שבקדושה, ועושים את כל אשר לאל ידם בכדי לבלבל ולהטריד את האדם מן הדרך הישר והרצוי לפניו, והאדם שכל כולו קרוץ מחומר עבה וגם אין בכוחו לעמוד עליהם ולנצחם לגמרי.

מלבד מ זאת, הרי שעצם הוויות האדם בהאי עלמא מקשה עליו להתמסר לגמרי לעבודת השי"ת, הן אפילו אם יתייגע האדם בכל עמלו לעבודתו יתברך שמו, מכל מקום עדיין יהיה חייב להקדיש מזמנו גם לעוד עניינים צדדיים, שהלא הנשמה נמצאת בתוך הגוף, והגוף כידוע תובע את צרכיו, בין אם זה בעסקי אכילה ושתייה או שינה, שמחויב לספק לגוף כדי צרכו, ובין אם זה בשאר עניינים, כגון העול הכבד של פרנסת וכלכלת ביתו, ושאר כל מיני חבילי טרדין המעיקים

על האדם, והצד השווה שבכל אלו העניינים, שהם מעכבים את הלב מלהיות פנוי כל כולו קודש להשם.

אבל זאת ידוע, שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה זרה ג.), שהלא הוא בורא כל העולמות ויצר את האדם בחכמה, והוא יודע וחופש כל חדרי בטן, והוא רואה כי רצוננו לעשות את רצונו אלא שהשאור שבעיסה מעכב ומונע בעדנו מלהפיק את רצוננו הטוב, שהלא הנקודה הפנימית של כל איש ישראל הוא קדוש וטהור להשם וידי זדים אין יכולה לשלוט בו, אך בפועל, כל זמן שאנו נמצאים במצב של גלות הגוף וגלות הדעת עדיין איננו יכולים לעלות וליראות באור פני מלך חיים בשלמות האמתי, מלבד אלו יחידי סגולה צדיקים וחסידים אשר גם לעת הזאת זוכים להשלים עצמם בשלמות הראוי.

כגון אנו בינונים

ובהיות שאלו הם פני הדברים, יתכן ויהיו כאלו אשר יגרום להם הדבר למבוכה ומשטטוש הדעת, שכן עלולים המה להיתפס למחשבות של ייאוש וחידלון, ובראותם כי ממילא לא יעלה בידם לעבוד את השי"ת בשלמות, יאמרו לעצמם כי כאשר אבדתי אבדתי ואלך בשרירות לבי. אבל דבר זה אינו, כי כפי שאמרנו, הקב"ה הרואה ללבב אינו דורש מן האדם לעשות דברים שהם למעלה מיכולתו וה' יראה ללבב.

אבל מה יעשה האדם וחי, אלא אומרים על כך בספרים הקדושים (ראה אור המאיר' פרשת כי תשא), שמחובת האדם בעולמו הוא לראות שתהיה עבודתו לכל הפחות חציו לה', ובבחינה של בינונים, וכדרך המובא בגמרא (ברכות סא:): "אמר רבא כגון אנו בינונים".

ואל יהי דבר זה קל בעינינו, כי גם בעבודה זו יש מלחמה תמידית עם היצר הרע הרוצה להפיל אותנו, וצריך האדם לעמוד איתן נגדו ולהישמר בשמירה מעליא לכל יתרושל חלילה, כי אם לא יצליח לשמור שלכה"פ החצי יהיה לה' עלול להגיע לדרגה של רשע ח"ו.

איני מבקש לפי כוחי אלא לפי כוחך

עניין זה מרומז היטב במצווה זו של מחצית השקל, דהנה איתא במדרש (במדבר רבה יב, ג ומוכא ברש"י שמות ל, יג), שבשעה שציווה הקב"ה למשה רבינו את המצווה של מחצית השקל היה משה נרתע לאחוריו, עד שנמל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה למשה ואמר לו, "זה יתנו - כזה יתנו". וכבר נודע מן הספרים הקדושים כי אין דברי המדרש אלו כפשוטם כלל וכלל, אלא הרבה עניינים נוראים ונשגבים והרבה דרכים בעבודת השי"ת נרמזו בכאן[א].

ולדברינו ייאמר, כי מחצית השקל, שמצוותו רק במחצית ולא בשקל שלם, בא לרמוז ולהורות על העבודה של מחצית, דהיינו שמחובת האדם בעולמו הוא לעבוד את השי"ת באופן שלכל הפחות חציו יהיה קודש להשי"ת, ואל יתירשלו לבו אם עדיין אינו בתכלית השלמות[ב].

אבל משה רבינו שהיו כל מעשיו בלתי לה' לבדו ללא שמיץ סיג ופגם, עד שלא היה אדם השלם וצדיק כמותו, וכדאמרו במדרש (דברים רבה יא, י), "ואין לך צדיק בכל הנביאים כמושה, שנאמר, 'ולא קם נביא עוד בישראל כמושה אשר ידעו ה' פנים אל פנים'", על כן, לרוב צדקתו היה מתקשה ביותר להבין מדוע אין הקב"ה תובע מכל כלל ישראל שיהיו גם הם בבחינת צדיקים גמורים בתכלית השלמות.

(א) ראה 'אור החיים' הק' בפרשה זו (שמות ל, יג), וזה לשונו: זה יתנו וגו' - רז"ל אמרו (תנחומא תשא ט) לקח כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראהו למשה, וקשה, והלא יותר תהיה נשגת הידיעה באמירה כשיאמר לו המשקל בפירוש ממה שיכיר בתבנית אש, כי השערת שיעור הדמות לא תחקק בציור לשער אליה אלא בסמיכות וכו', דע כי אין עיקר הענין הוא הנגלה אלא הנסתר שזה בא בדמיונו.

(ב) בדומה לזה ראה את לשון הישפת אמת' בפרשת שקלים (תרס"ד): "וצוה ליתן מחצית השקל להיות עכ"פ בחינת בינוני".

הלכך הוציא הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא כבודו, והראה לו את שורש נשמות ישראל החצובות מתחת כסא הכבוד שהם בבחינת אש^[ג], וכמו שדרך האש להתלהב ולעלות מעלה מעלה ומיד אחר כך דרכו לירד למטה ולדעוך מעט ורק אחר כך שוב לעלות למעלה, כך הם נשמות ישראל שגם הם אינם יכולים להיות תמיד למעלה למעלה כמו משה רבינו, אלא מזמן לזמן יש להם אף ירידות ונסיונות וכדרך האנשים שהם בשר ודם.

ובדבר זה הורה הקב"ה למשה רבינו את הדרך שימסור לרבים, שיהיה עבודתם באופן של לכל הפחות חציו לה', וכמו שמחצית השקל אינו שלם אלא מחצית, כך גם בני ישראל אפילו שאינם בשלמות עדיין רצויים הם ואהובים לפני הקב"ה.

אתה זוקף את ראשן

על פי האמור נוכל לפרש דברי המדרש (תנחומא כי תשא פרק ג), "אמר לו הקב"ה [למשה], חייך, כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו את עומד שם באותה

(ג) עניין זה כתב באוהב ישראל' (פרשת שקלים), וכה כתב בקדשו: והיות שמושה נתקשה בזה לזה הראהו מטבע של אש דוקא. רוצה לומר, הראה לו הטבע של אש. והנה האש טבעו להיות מתלהב ועולה למעלה להאוויר ואח"כ חוזרת וקופצת למטה. כמו כן טבע הצדיקים. והנה כתיב (דברים ד, ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם. ופריך הש"ס (כתובות קיא:): וכי אפשר לדבוקי בשכינה והלא כתיב (דברים ד, ג) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. ואין הפירוש של קושיית הגמרא כפשוטו. דבאמת אפשר ואפשר. שיש צדיקים שמגיעים למדרגת הדביקות להיות דבוק בהשכינה. אך הגמרא מרמז לדבר אחד דודאי כמו טבע האש א"א לו להיות במקום אחד אלא עולה ויורד. כמו כן הצדיקים באמת עיקר הדביקות הוא ההתלהבות ואש הרוחני הנוער בלב האדם. והתשוקה לעלות למעלה לדבק בשורשו. אך זה א"א שיהיה כך בתמידית כי אם ע"ד והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א, יד). דלפעמים נופל האדם ממדרגתו ואח"כ חוזר ומתלהב למעלה כמו טבע האש, וזהו בחינת מטי ולא מטי.

שעה וזוקף את ראשן, מנין, ממה שקראו בענין 'יודבר ה' אל משה לאמר כי תשא את ראש' (שמות ל, יא-יב)."

ומדוע נוקפת ראשם של ישראל בפרשה זו, אלא היות שעל ידי מצוה זו מתגלה לישראל כי אהובים מעשיהם ורצויים לפני המקום ברוך הוא, אף על פי שלעת עתה עדיין אינם בשלמות הראוי, דבר זה גורם חיזוק לישראל ונוקפת ראשם וכפיפות קומתם, בידעם כי אין הקב"ה דורש מהם את מה שאין בידם לעשות, וכדברי המדרש בפרשה זו (במדבר רבה יב, ג), "אמר לו הקב"ה [למשה] איני מבקש לפי כוחי אלא לפי כוחן - זה יתנו".

ונתתי לכם לב חדש

אבל אנחנו עמו וצאן מרעיתו, ולמרות שאנו יודעים כי רצויים אנחנו ומעשינו לפני הקב"ה, מכל מקום רצוננו הפנימי הוא לעשות את רצון מלכנו בשלמות האמת, ולהיות בבחינת צדיקים גמורים ולא רק כבינונים, לכן מבקשים אנו מאת הקב"ה שיחיש עת פדיון נפשנו ויושיענו מן הגלות המר הזו, ומכל הנסיונות והקישויים האופפים אותנו מכל צד, וכן יצילנו מפום אריותא, היינו קליפות הטומאה והסיטרא אחרא המבקשים את רעתנו ומונעים מאתנו לעשות את רצון קוננו.

ולזה מצפים אנחנו לזמן הגאולה, כי אז יתבטלו המניעות מכל וכל, ואז נוכל לעבוד את השי"ת בהשקט ובטח כאוות נפשנו המהורה בשלמות הראוי, וכלשון קדשו של ה'תפארת שלמה' (מועדים - שבת קודש), "דהנה אנו מתפללין והשב את העבודה לדביר ביתך, ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך". ירצה בזה, כי בזמן ביאת הגואל במהרה בימינו אז תהיה העבודה בשמחה ובטוב לבב בשלימות ביתר שאת מהעבודות אשר עתה בזמן הזה בגלות".

בן כתב גם ב'שם משמואל' (חנוכה תרע"ג ר"ח טבת), וזה לשונו: "ויש לפרש, דהנה כתיב (יחזקאל לו, כו) 'ונתתי לכם לב חדש', ונראה פירושו, דהנה ידוע ששני חללים יש בלב, חלל הימני משכן נפש הקדושה (קהלת י, ב) 'לב חכם לימינו',

ובחלל השמאלי משכן היצר הרע 'לב כסיל לשמאלו', ועבודת האדם להפוך חשוכא לנהורא ולעשות מיצר הרע יצר הטוב, ועל כן לעתיד שיהיה התיקון בשלימות ושהיצר הרע יתבטל מהיות עוד רע, ויהיה הכל טוב, אם כן יהיה חידוש דברים, שהלב ישתנה ממהותו ולא יהיה עוד בגוונא שהוא היום, זה נקרא לב חדש", עד כאן לשונו.

מעתה יתיישב לך היטב לשון הפיוט "אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונשא", כי בשבת זה שמשמיעין בו על מצוות מחצית השקל, מבקשים ומתפללים אנו אל הקב"ה שיאר את פניו אלינו ויושיענו מן הגלות המר הזו ויבנה לנו את בית הבחירה, כי שם נוכל לעבוד את הבורא יתברך שמו בתכלית השלמות ובבחינה של שקל שלם שהוא כולו לה', ולא רק בבחינה של מחצית השקל שהוא חציו לה'.

ואתי שפיר דברי הפייטן "אור פניך עלינו אדון נשא", ומדוע מבקשים אנו לזכות במאור פנים, כי - "ושקל אשא בבית נכון ונישא", שלעתיד לבא כשנהיה בבית המקדש השלישי, אז נעשה את המצוות בשלמות ובבחינת שקל שלם.

